

Recenzja wydawnicza tekstów do książki „Prezydenci Rzeczypospolitej na Pomorzu i Kujawach”.

Z inicjatywy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego obradowała w Toruniu w dniu 13 listopada 2012 r. przy udziale ponad 200 słuchaczy konferencja historyków i politologów poświęcona związkom i kontaktom prezydentów II i III Rzeczypospolitej z Kujawami i Pomorzem. Obrady zaszczylicili obecnością i powitaniem wicemarszałek Senatu RP Senator Jan Wyrowiński i wicemarszałek województwa kujawsko-pomorskiego Edward Hartwich. List do uczestników konferencji skierował marszałek województwa kujawsko-pomorskiego Piotr Całbecki. Byłem również uczestnikiem tej konferencji. Teksty referatów ze względu na ograniczone ramy czasowe (wystąpienia półgodzinne) zawierały z natury rzeczy główne tezy, podczas gdy artykuły przeznaczone do druku są obszerne i zawierają całą dokumentację. Wśród autorów nie było w zasadzie zmian, jedynie tekst referowany na konferencji przez mgra Mirosława Basiewicza o prezydencie Ignacy Mościckim, został na potrzeby książki opracowany dodatkowo przez mgra Krzysztofa Roguckiego. Tyle uwag wstępnych.

Przechodząc do samej recenzji przede wszystkim chciałbym podkreślić celowość zorganizowania zarówno konferencji jak i przygotowania poszczególnych artykułów i studiów do druku z przeznaczeniem dla szerszego czytelnika. Otóż wiedza na powyższy temat była dotąd znikoma. Tymczasem budowa społeczeństwa obywatelskiego tak konieczna dla realizacji ważnych celów społecznych warunkowana jest także stopniem zaangażowania się tego społeczeństwa, wpływającego z poczucia patriotyzmu lokalnego, a więc tożsamości regionalnej. Ukazywanie związków „najwyższej władzy” Rzeczypospolitej z regionem Kujaw i Pomorza sprzyja budowie zarówno wspomnianego już patriotyzmu lokalnego jak i ogólnopaństwowego. Co do tytułu książki to proponowałbym zamiast „Prezydenci Rzeczypospolitej na Kujawach i Pomorzu” tytuł „Prezydenci II i III Rzeczypospolitej na Kujawach i Pomorzu”. We wstępie należałoby wyjawić nieobeznanemu czytelnikowi, iż pominięto w książce kontakty „głów państwa” z naszym regionem w okresie Polski Ludowej (1944-1989), a więc prezydenta Bolesława Bieruta i przewodniczących Rady Państwa Aleksandra Zawadzkiego czy Henryka Jabłońskiego, czy przewodniczącego Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego Wojciecha Jaruzelskiego, gdyż wymagałoby to osobnego opracowania. Bierut podpisał akt erekcyjny UMK, Zawadzki miał udział w tworzeniu Muzeum Etnograficznego w Toruniu, a Jabłoński bodajże miał wpływ na decyzje o wybudowaniu Auli UMK. Naturalnie to wszystko wymagałoby źródłowego sprawdzenia i udokumentowania. Spośród prezydentów na emigracji uwzględniono tylko Władysława Raczkiewicza gdyż był on wojewodą pomorskim w l. 1936-1939. Przygotowany do druku tom otwiera artykuł mgra

Krzysztofa Roguckiego pt. "Naczelnik Państwa Józef Piłsudski i Prezydent RP Stanisław Wojciechowski na Kujawach i Pomorzu". Autor jest autorem 4 książek o kontaktach Marszałka z naszym regionem. Są to następujące pozycje: 1/Józef Piłsudski na Kujawach i Pomorzu, Bydgoszcz 2011, s. 119; 2/ Józef Piłsudski w Nakle, Działdowo 2010; 3/ Józef Piłsudski w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2007; 4/Józef Piłsudski w Toruniu, Bydgoszcz 2007. Recenzowany artykuł oparty jest na archiwaliach z Archiwum Państwowego w Bydgoszczy oraz prasie toruńskiej i bydgoskiej. Nie wiem czy nie lepiej byłoby podzielić ten artykuł na dwie części czyli jeden poświęcić Józefowi Piłsudskiemu a drugi Stanisławowi Wojciechowskiemu. Co prawda Piłsudski nie był formalnie prezydentem RP, ale de facto był „głową państwa”, stąd słusznie Autor i Redaktor tomu tak sformułowali zadanie badawcze. Pragnę dodać, iż Autor charakteryzuje się wnikliwością badawczą (zob. przypis 57). Podobnie kolejny artykuł tego samego Autora pt. „ Prezydent Ignacy Mościcki na Kujawach i Pomorzu” traktuje o wizytach głowy państwa w Toruniu, Łysomicach, Grudziądzu czy Bydgoszczy. Opracowanie to oparte jest na relacjach z ówczesnej prasy i wyróżnia się starannością w wykładzie. Z kolei artykuł prof. Zdzisława Biegańskiego z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy pt. "Związki Prezydenta RP Władysława Raczkiewicza z Kujawami i Pomorzem" wymaga pewnych wyjaśnień. Otóż Władysław Raczkiewicz był prezydentem RP na uchodźctwie od 30 września 1939 r. do 6 czerwca 1947 r., a w l. 1936-1939 był wojewodą pomorskim z siedzibą w Toruniu. Naturalnie tekst dotyczy lat międzywojennych. Pomnik Wł. Raczkiewicza stoi przed Urzędem Marszałkowskim w Toruniu. Jego prezydentura tłumaczy zamieszczenie w książce tego bardzo wnikliwie przygotowanego tekstu. Równie interesujący jest tekst dr Izabeli Mazanowskiej, uczennicy prof. Wojciecha Polaka, pt. "Prezydent Lech Wałęsa na Kujawach i Pomorzu". Autorka poza opracowaniami sięgnęła także do prasy regionalnej. Szkoda, że Autorka nie sięgnęła do relacji nauczycieli Wałęsy gdy był on uczniem Szkoły Zawodowej w Lipnie: mgr Ewy Pogorzelskiej z Torunia (niestety zmarłej w r. 2012) i prof. Mariana Pawlaka z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Dr Michał Białkowski, uczeń prof. Wojciecha Polaka w artykule „Prezydent RP Aleksander Kwaśniewski na Pomorzu i Kujawach” omawia kontakty „głowy państwa” w okresie 10-letniej jego prezydentury także wykorzystując zarówno opracowania jak i czasopisma regionalne. Dotąd brak biografii Aleksandra Kwaśniewskiego, co zresztą jest zrozumiałe, gdyż minęło niewiele lat od zakończenia tej prezydentury, a zazwyczaj korzystny dla historyka jest pewien dystans czasowy przy pisaniu takiej książki. Artykuł mgra Szymona Gajewskiego, doktoranta prof. Wojciecha Polaka, pt. "Prezydent Lech Kaczyński na Pomorzu i Kujawach" zamyka przygotowany do druku tom. Autor miał pewne ułatwienie przy ostatecznej redakcji jego tekstu. Otóż mógł i wykorzystał obszerną (1034 stron!) biografię Lecha Kaczyńskiego (1947-2010), która ostatnio ukazała się na półkach księgarskich. Jest to książka pióra

Sławomira Cenckiewicza, Adama Chmielnickiego, Janusza Kowalskiego i Anny Karoliny Piekarskiej, pt. "Lech Kaczyński, biografia polityczna 1949-2005), Poznań 2013. Książka ta nie obejmuje jednak okresu prezydentury Lecha Kaczyńskiego (2005-2010), stąd opracowanie mgra Gajewskiego ma dodatkową wartość.

Reasumując moje uwagi recenzyjne uważam omawiane teksty za bardzo pożyteczne dla poszerzenia wiedzy historycznej mieszkańców naszego regionu Kujaw i Pomorza i rekomenduję przygotowaną książkę do druku.

/prof. dr hab. Janusz Małek /

Toruń, 9 października 2013 r.